

ССРС уонна Саха АССР 60 сыллара туолууларыгар

ОРОЙУОНҢА КУЛЬТУРА САЙДЫТА

60 сыл. Ити кэмгэ ССРС динискэй национальнай политика дьиниэктик өрөгөйдөөхүнүн түмүгү оройуон кулутурага чыгыры сыйына, үүнэ. Саха АССР төрүт-төмүтэ 50 сыла туолуутар биннаа оройуоналар Култура дьинэ, народнай театр, оло музикальнай оскуолата, 12 сельскэй Култура дьинэ, кыраайы үөрэтэр уези, оло библиотека, 16 сельскэй, 5 нулуубунай, бири оройуоннаагы библиотекалар бааллар. Оттон билигин 21 сельскэй Култура дьинэ, 2 народнай театр, 2 оло музикальнай оскуолата, 19 филиаллаах кинизинит библиотекта, 2 агитационнай-культурнай биригэздэ үлэниилэр. Музикальнай оскуолалар истэринин урут суох хореографическай, художественнай уонна прикладнай кылаастар аһалынналар. 1976 сыллаахтан Эрилик Эристин литературнай музейа үлэнир.

Оройуонга 1976 сыллаахха уран тарбахтаахтары, мелодистары уонна суруйар дьонундаах дьону түмэр совет тэриллэбитэ. Кэлин уон сыл иһигэр оройуонтан эдэр мелодистка С. Тимофеева үүнэ тахыста. Мелодистка М. Васильева сага ырыалары айда. Үгүс нэһиликтэргэ ыччаттар айарга холонор буолулар. Уран тарбахтаахтар үгүс быыстапналарга кытынылар. Соторутаагытэ Якутскайга ытыллыбыт юбилейнай быыстапнара оройуон народнай маастардарын үлэлэрэ үрдүктүк сыаналынна. Н. Уаров салайааччылаах национальнай оркестр коллектива бийирбилэ ылла. Културнай сырдатар

учреждениелар идэлээх кадрдарынан хааччылыылар баппа түбүстэ. Уон сыл анараа өттүгэр оройуонга 86 култура үлэниэ баарыттан үрдүк үөрэхтэргэ 3 эрэ этэ, оттон билигин 126-тан 20-тэ аналлаах үрдүк үөрэхтэ. Оройуонга култура миннэрин материалнай базалара сыл ахсын бөдөрөөн иһэр. Кэлин уон сылга сэттэс тийэ културнай сырдатар учреждениэ сага дьыллэнэ.

Култура учреждениеларыгар «Хаалылаар суох үлэниэххэ» дьини девизтээх хайсааһын миннэрин тарҕана. Социалистическай куоталаһымын кини далааһыннаа, үлэ сага формаларын олоххо киллэрин утумнаахтык кытылар. Кинизинитэ киллэриллээбиттэн библиотечнай үлэ хаалыттан таһаарыллыа. 1972 сыллаахха оройуон бири олохтоодо сылга оротунан 12 миннэни аахпыт буоллар, 1981 сыл түмүгүнэн ити сылларга 22,3 тэннэстэ. Оройуон библиотекалара социалистическай куоталаһымын республикара миэстэлээр буолулар. Маннаах бастык библиотекалар М. П. Нусинова, М. Д. Сергеева, А. М. Попова уо. д. а. өнөлөрө кырата суох.

Култура оройуоннаагы уонна Мугудайдаагы дьинэлэр ССРС XXVI съезини матырыйаалларын пропагандалааһыныга ССРС Културатын министрствота, РСФСРС уонна ЫВСЛКС НК төрийнэ ыһыпыт Бүтүн Союзтаагы куоталаһымыларга кыттан дипломунан бэлэтиинилэр. П. М. Решетников аатынан народнай театр, 1981 сыллаахха республиканскай көрүүгэ

ситинилээхтин кыттан, Саха АССР Културатын министрствотун I степенинээх дипломунан наараадаланна. Райсовет исполкомун културага отдела, социалистическай куоталаһымын кинизин, кэлин 6 сылга республикара биригэздэ миэстэлэри ылаттаата. Ааспыт сыллаахха «Кулууп — производство» дьини республиканскай көрүүгэ бастаан Саха АССР Културага министрствотун I степенинээх дипломунан наараадалааһыта.

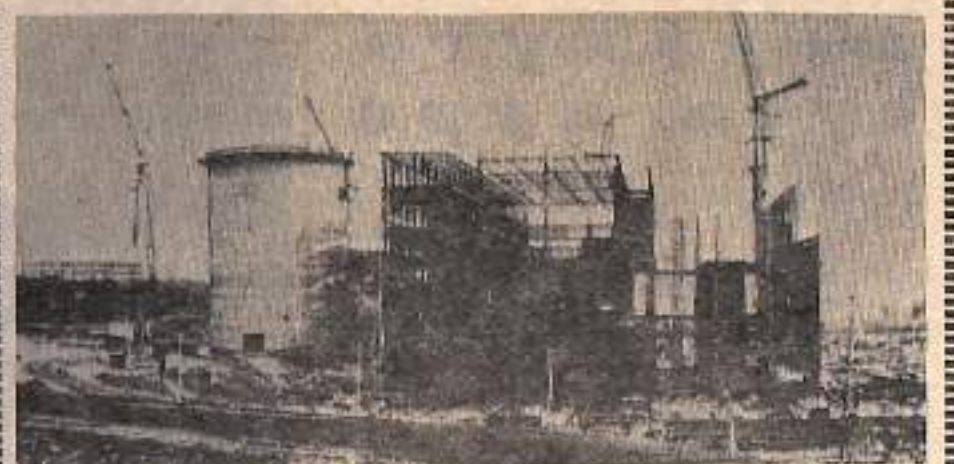
1978—1979 сс. обществоннай сүөһү ыарахан кыстыгар Кытаанахтаагы сельскэй Култура дьинэ «Сүөсүһүттэр коллективтарга — туйгу културнай хааччылыыны» дьини республикара таһаарыт ытырыта кини өйөбүлү ылдыта.

Ити көрдөрүүлэри ситиниэ үгүс сыраларын биригэ М. А. Геращенко, Н. В. Захаров, Саха республикара үрдүк наараадаатынан бэлэтиэмит Мугудайдаагы сельскэй Култура дьини директора Т. Н. Васильева, үчүгүдүк үлэниэр эрэр Дирингизин оло музикальнай оскуолатын учууталлара Н. С. Уаров уонна К. Н. Колесов уо. д. а. заттарынан кини туттабыт.

Оройуонга култура сайдытытар самодетелнай уус-уран коллективтар, биригэниэн талааннаахтар үгүс көмөнү өнөрлөр. Кинилэргэ барыларга билигин улахан махтанабыт.

Н. КАНДИНСКАЯ,
райсовет исполкомун
културага отделин
сэбиэдисскайа.

Бүгүн Саха сириин Собируу өттүгэр

КОМПЛЕКС БӨДӨН ТУТУУТА

САХА СИРИН Собируу өттүгэр территориянай производственной комплекс бири бөдөн тутуутунан Нерюнгри таас чохтоох разрезин байытар фабрикага буолар. Бу объект үлэниэр дьини «Хара көгүс» байытыллан хаачысытыбата төрдүттөн тупсарыллыахтаах. Од

данин юденин тутуу ССРС XXVI съезин дьиниэтиларга көрүлүбүтэ. Билигин хайа байытар фабрикага тутуу үгэниэн бара турар. Бу иһигэ кэмигдээх үлэ тэтиэ ССРС 60 сыла туолуутун көрсө өсө күүһүрдэ. Ударнай тутууга добу араас нацио-

нальностарын представителлэртэн интернациональнай састааптаах коллективтар үлэниилэр. Кинилэртэн биригэстэригэ 13-дээх тутуу управлениэтин Анатолий Михайлович Михеев салайааччылаах биригэздэте буолар. Бу Саха сириин Собируу өттүн бүтүүнэ иһин туттар тутуучуларын иһин Ленин ордена уонна Уло Кыһыл Знамята орден кинизилэр. Бастык биригэздэте биригэстэригэ ылыныат эбэбээтистэбин ситинилээхтин толорон социалистическай куоталаһымынни күүһүрдэ иһэр. Снимоктарга: үөһэ — «Нерюнгринск а й» разрезка тутуула турар байытар фабрика уопсай көстүүтэ; аллараа — биригэдиэр А. М. Михеев.

П. Оксешников
фотота.

Алексей БРОДНИКОВ

Р о с с и я			
Сыһымыта баар — сыһыны,	Кини Россия хотун	Кини Россия хотун	
Хонуута баар — хонуу,	Киниэ аруучалымы.	Күнүн уотун сырдыга.	
Барыта сахалыы.	Саха дьонун хоту	Хоту тыһыс дойдун	
Барыта хаан-уруу.	Сахалыы кууспалымы.	Хоннодун сылытты.	

ТУЛХАДЫЙБАТ ДОБОРДОҢУУ ТУОҢУТА Ааспыннан ахтыбы

Совохох кырааһы баһыһа бүтүн Боотурускай улууу хааччылар кыада суога. Онон врачтар П. Н. Соколовский уонна Н. Г. Юдин Чурапчыга Леона илин эгэригэни кини баһыһа астарар туһунан бопуруоһу туруорсубуттара. Ол эрэри кинилэр ити бадалара Саха сиригэр Советскай былаас бүтэнигээхтин олохтооммутун эрэ кэниэ туолар дьыл-далаһыта. Коммунист-врач Н. Г. Юдин доруобу-йа харыстабылын губерниаагы сэбиэдисскайинан аһаһыта. 1920 сыллаахха Чурапчыга баһыһа астарар туһунан уураах тахсыбыта, кини врач, фельдшер, үс медсестра, завхоз уонна санитарка штаттары көрүлүбүтэ. Баһыһа ити сым тохсунуу-га аһыллыбыта.

1921 сыллаахха Чурапчыга кэргэниин врачтар В. М. Диваев уонна В. П. Диваева-Широкова үлэни кэлбиттэрэ. Мантан аллараа кинилэр тустарынан кэниэхтигэ.

ВЛАДИМИР МИХАИЛОВИЧ ДИВАЕВ
Казаньтаагы университе-ты бүтөрбүтэ. Саха сиригэр 1913 сыллаахха кэл-битэ. Якутскай куорат ба-лыһааларга үлэниилэ-битэ, медицинскэй училище-ны төрүтэнигэ үгүс сыратын биригэстэ. Вар-вара Петровна Широкова

элбэх өрөдөөх ыл кыыс-тара. Кини төрөппүттэрэ прогрессивнай өйдөөх-са-наалаах дьон этилэр, үгүс политическай сыы-лыһааларга кытта билээл-лэрэ. Широковтарга Но-нов, Худяков, Афанасьев, элэин Орджоникидзе, Ярославский уо. д. а. сыдыаллара.

(Бүтүрүөтү 4-с стр. көр)

Партия Кини Комите-тин ыам ыһыһаагы (1982 с.) Пленуму хор-туолууу уонна обуруот астарын үүнэринини кэ-нэтигэ итигэ үүтү-лэри үрдэтигэ ураты суолтамы биригэ. Ити өйдөнөр. Олох сайдан ис-тэбин ахсын дьон аһы-ы-тын састаабыгар улахан улэрийиһилэр кинилэр. Ол иһигэр обуруот аста-рытар наадыһы улаатан иһэр. Наука этэринэн, хаас биригэни кини сылга оротунан 146-дэи ит обуруот аһыгар наадыһар.

Саха сиригэр 1981 сылга 23,7 тыһ. тонна, биригэни киниэ тиксе-ригэни 30-туу ит, обуруот аһа үүнэриллэбитэ. От-тон Чурапчы оройуону-гар өсөс таһа — баара-суога 15-тин ит. Норуот «киниэ кинизин» аа-тыгар хортуолууун рес-публика үгүс совхозтара 200-түүгэ тийэ театарга өлөрдөн, олохтоох нэһи-лиэннэлэрин наадыһы-тын голору хааччыла-лар. Оттон Чурапчы-га иккигэ совхоз 50-нүү гактарга

Аһылык программатын — олоххо!

Норуот остуола булгуччу эрэйэр

үүнэрэллэр. Мантан кес-төрүнэн, оройуонга хор-туолууу уонна обуруот астарын үүнэринини то-ту нэгэтин булгуччулаах, улаатыллыбат соругунай буолла.

Наукай нуорманан суоттаахха, оройуон на-һилиэннэте сылга 2920 тонна обуруот аһыгар уонна 1600 тонна хор-туолууу наадыһар. Сов-хозтар итинэн састаа-гарын, 1500 тонна обу-руот аһы, 800 — 900 тонна хортуолууу, би-ригэстэ наада.

Хортуолууу үүнэрин-ни кинизин, идэтигэ Эрилик Эристин аатынан совхозка түмэр табыгас-таах дин саныыбын. Үлэ-лин голору механизация-лыыр ылаах баар. Онон түөртүү-бистэни кинилээх икки эвенону тэрийдэ-тигэ, биригэстэригэр 100 — 120 гектар баһы-һыны сыһыардаһыта сылга 1000 — 1200 тон-

на үүнүүнү биригэстэ. Оттон обуруот аһын үүнэрингэ элбэх кини наада. Онон анардас Мындааһыта кинизинир сыйыа, тизин адалыах дьинээххэ ыраада да бэрэ. Оройуон кинизин чү-гэс, орто оскуола баар сиригэр Хатылыта аһагас сиргэ хаппыһытаны, теп-лищага огурсуну, помидо-ру, 13 М-дээх СПТУ баар сиригэр Одьулуун-га укробу, лууту, сүбө-күлэни, редискэни, о. д. а. үүнэрэр ордуу табыгас-таах. Ити курдун үс си-ригэни кинизин култура-ларынан идэтигэ эл-лэлэри үлэтигэ, сыл-га 1500 тонна обуруот аһын үүнэрээххэ сөл.

Обуруонна сайынны сүрүннээн оскуола оло-лору үлэтигэ киниэ кинилэри бу үлэтигэ наа-далаах идэтигэ ууһуу ба-һэте туспа суоталаах.

Мин Намта үлэни сыл-дээн оскуола өлөлөрө

моркубу, лууту, салаты үүнэрэн үлэтигэ киниэ кинилэри, үлэтигэ түмүгүтэни үөрүлэрин, котоллорун, онон кини тутталарын долгуйа көрөбүн. Онуку тэрийгэ дьинээхтин кыһаһаахха эрэ кэрэх. Чурапчы сиргэ-дойдута даһаны обуруот ити култураларын өлөм үү-нүүлэрин биригэстэ кыа-таах дин саныыбын.

Бу дьылаага 13 М-дээх СПТУ үөрэтэн та-һаарар кадрдарын таба туһанарбыт, кинилэри идэлэринэн үлэтигэ киниэ киниэ.

Хортуолууу уонна обуруот астарын үүнэ-рини кэнигэ бопуруо-һуу дьини киниэ үөрэтэн нөрүгэ, утадыппакка топчу дьаһаллары бэлэ-тэни олоххо киллэрэргэ билигин саамай тобоос-тоох кэм.

В. ЕФРЕМОВ,
ученай-агроном.

